

KIYMETLİ MADENLER ARAŞTIRMASI

CANBERK ÇAKMAK

Bullekon - Piyasa ve ekonomi araştırma departmanı

İÇİNDEKİLER

DEĞERLİ MADENLER VE PİYASASI	3
PALADYUM PİYASASI	4
ALTIN VE GÜMÜŞ PİYASALARI	6
SONUÇ OLARAK	9

DEĞERLİ MADENLER VE PİYASASI

Para icat edildiği zamandan günümüze kadar pek çok oluşum geçirdi. Bunlardan biri hiç şüphesiz değerli madenler oldu. Eski toplumlarda, her ne kadar pirinç, buğday, tuz, koyun, yün ve tütün gibi bazı mallar para görevini yerine getirmiş olsa da, bugün anladığımız şekilde ilk paralar bakır, gümüş ve altından yapılan ve geniş bir kullanım alanı olan madeni paralardı. Özellikle gümüş ve altından yapılan madeni paraların belirlenmiş ağırlıkları ve üzerlerinde de parayı bastıran otoritenin damgası bulunurdu. İlk madeni paralar M.Ö. 7. yüzyılda Lidya da basıldı.

Lidya dan sonra eski Yunan şehirlerinde ve Roma İmparatorluğu'nda da madeni para basımı ve kullanımı önemli bir yer tuttu. Giderek madeni para basımı ve kullanımı dünyanın birçok ülkesinde yaygınlaştı. Çift metal yani; gümüşün ve altının birlikte kullanılması veya tek metal; sadece altının kullanılması gibi çeşitli teoriler işlendi o dönemlerde. Yalnız **merkantilizm ile beraber değerli madenlerin önemi daha da arttı. Günümüz Avrupası'nın temeli de bu görüşe dayanmaktadır. Kısaca değinmek gerekirse merkantilizm, altın ve gümüş ticaretine dayanan, ekonomide başarılı olmanın altın ve gümüş ticaretine bağlı olduğunu savunan bir görüştür.**

Cari dengenin sürekli fazla vermesi gerektiğini bunu da ithalatı kısıp ihracatı arttırmada olduğunu savunan bir politikanın varlığıyla olabileceği görüşündedirler. Bu yüzdendir ki tüccar sınıfına büyük ayrıcalıklar vermişlerdir. Tabi daha sonraları Fransa da şekillenen fizyokrazi ile tarım toplumunu önemsenen bu görüş benimsendi ve merkantilizm büyük bir darbe aldı.

Geçmişte para yerine değerli madenler işlem görüyordu. Günümüzün kağıt paraları bu değerli madenlerin değiş tokuş işlemlerinden doğmuştur. Altın ve gümüş birikimi o dönemler son derece önemliydi. Günümüzde Çinin sahip olduğu dolar rezervlerini bir yana bırakırsak uluslararası rezervler konusunda gelişmekte olan ülkeler, dövizi, gelişmiş olan ülkeler ise altını rezerv olarak tercih etmektedirler. Bunun nedeni, gelişmekte olan ülkeler parası rezerv para değildir.

O nedenle başlarına bir sıkıntı geldiğinde kullanılmak üzere dolar, euro gibi rezerv paraları biriktirirler. Gelişmiş ekonomiler ise kendi paraları dünya ticaretinde geçerli para olduğu ve o parayı basma yetkisi de kendilerinde olduğu için parasal rezerv tutmaya ihtiyaç duymazlar. Buna karşılık onların altın rezervlerinin yüksekliği geçmişte kağıt parayı altın karşılığı basmalarından dolayı ellerinde biriken altın stokundan kaynaklanmaktadır.

Gelelim günümüze, kıymetli madenler çok iyi bir portföy çeşitliliği sağlar ve enflasyona karşı korunmak amaçlı satın alınabilir. Fiziki yatırımlar olarak da adlandırılan bu yatırımlar dışında, kıymetli madenlerin anlık fiyat değişimlerinden faydalanarak da kazanç elde edilebilmektedir. Burada kazanç yaşanan anlık gelişmeler sayesinde olur.

Akla gelen ilk kıymetli maden olan altının dışında, gümüş, paladyum ve platin gibi madenler de kıymetli madenler sınıfına giren ürünler arasındadır. Bu madenler de tıpkı altın gibi yüksek bir işlem hacmine sahiptir ve altına bağlı olarak fiyatlarında yaşanan değişimler sayesinde, altınla birlikte yatırımcıların portföyüne girmişlerdir. Kıymetli madenlerin olduğu portföyler çeşitlendirilmiş ve daha yüksek getiri sağlayabilecek portföylerdir. Kıymetli madenler konusunda fiyat seyirlerini, piyasa dalgalanmalarını ve piyasa göstergelerini takip etmek oldukça önemlidir. Gerekli bilgileri edindikten sonra ve piyasanın mantığını da kavramanızla birlikte, piyasada yaşanması

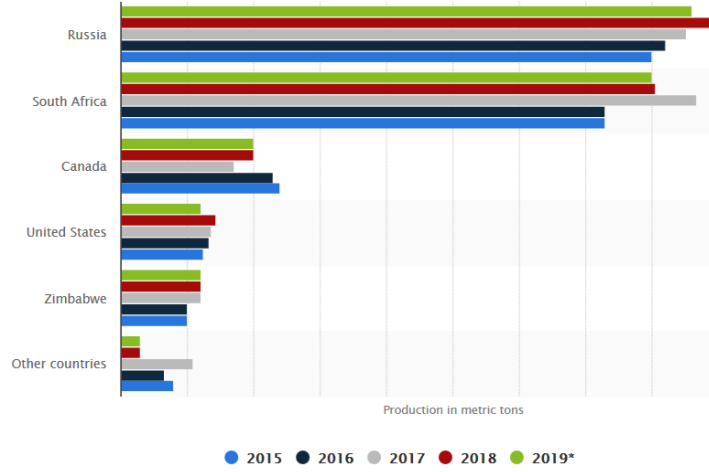
muhtemelen değişiklikleri tahmin edebilir ve kıymetli madenlere yaptığınız yatırımlar sonucu kazançlı çıkabilirsiniz.

PALADYUM PİYASASI

William Hyde Wollaston, 1802 temmuz ayında yeni bir soy metalinin keşfini laboratuvar kitabında not etti ve aynı yılın Ağustos ayında paladyum adını verdi. Wollaston malzemeyi yeteri kadar saflaştırdı ve 1803 Nisan'ında Soho'daki küçük bir dükkanda keşfe isim vermeden teklif etti. Richard Chenevix'ten paladyumun bir platin ve civa alaşımı olduğu sert eleştirisinden sonra, Wollaston anonim olarak 20 İngiliz sterlini ödüllendirdi 20 tane sentetik paladyum alaşımı için. Chenevix, Palladium üzerine deneylerini yayınladıktan sonra 1803'te Copley Madalyası aldı.

Altından tam olarak 30 kat daha değerli olan bu değerli metal parlak gümüş rengindedir ve altı platin grubu metalinden biridir (rutenyum, rodyum, iridyum ve platin içerir). Paladyumun yaklaşık% 85'i otomobil egzozundaki katalitik konvertörlerde kullanılır ve toksik kirleticileri daha az zararlı karbondioksit ve su buharına dönüştürür. **Daha çok elektronik ve endüstri sektörlerinde kullanılmasının yanında tıbbi ve kimyasal uygulamalarda da kullanılmaktadır. Bir emtia olarak kolayca ikame edilmediği için yatırımcıların dikkatini çekmiştir.** Bu kıymetli metal Ekim 2019'da 1.800 doların üzerine çıkarak rekor kırmıştı. En düşük seviye ise 78 dolar ile 1991 yılının Ağustos ayında görülmüştür. **En fazla üretimi yapan Rusya 85.000 ton. Güney Afrika 68.000 tonla ikinci, Kanada 17.000 tonla üçüncü oldu.**

Kaynak: statista.com

Paladyum, şuan dört ana kıymetli madenden en değerli olanıdır. Bu metalin son yıllarda yükselen değeri, dünyadaki katalitik konvertörlerin (motorların egzozlarındaki çevreye zararlı maddeleri daha az zararlı maddelere dönüştüren aygıt.) çalınmasından sonra görülen sıçrama neticesinde gerçekleşti. Buna ek olarak hükümetler küresel ısınmayı tehdit eden kirli havanın yayılmasını azaltmak için sıkı politikalar sergilemeye başladı. Otomobil firmaları bu düzenlemeler karşısında paladyum miktarlarını arttırmak zorunda kaldı. Artan talep arzın karşılanamaması sonucunda paladyumun değeri git gide arttı. **2019 yılının çoğunda altından fazla işlem gördüğü gözlemlendi. Paladyumun işlem gördüğü piyasalar; forex, vadeli işlemler, borsa yatırım fonları, fiziki yatırım olarak ayrılır.**

PALLADIUM GRAFIĞİ

ALTIN VE GÜMÜŞ PİYASALARI

Altın, çok eski çağlardan beri sahip olduğu temel işlevleriyle en gözde metallere biri olmuştur. En önemli işlevlerini, zıynet eşyası olarak kullanımı, servet biriktirme ve değişim aracı oluşu, kolay işlenebilirlik özelliği, dayanıklılığı ve çeşitli sanayilerde kullanımı teşkil etmektedir. **Dünyada üretilen altının %43'ü mücevher, %15'i altın para, %37'si elektronik ve %5 dışılık alanlarında kullanılmaktadır.** Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Araştırmaları Kurumu (USGS) tahminlerine göre Dünya toplam işletilebilir altın rezervi 54.000 tondur.

Rezervin yaklaşık %54'ü Avustralya, G. Afrika, Rusya, ABD, Peru ve Endonezya ülkeleri arasında paylaşılmaktadır. 2018 yılında Dünya altın üretimi ise tahmini 3.260 ton olarak gerçekleşmiş olup bu üretimin %36'sı bu altı ülkede yapılmaktadır. Ülkemizde, İzmir/Bergama-Ovacık, Balıkesir/Havran, Gümüşhane/Mastra, Manisa/Salihli-Sart, Erzincan/İliç, Eskişehir/Sivrihisar, Kayseri/Kocasinan ve Uşak/Eşme-Kışladağ'daki Altın İşletmelerinde altın üretimi yapılmaktadır. Ülkemiz dünya altın talebinde beşinci sırada yer almaktadır.

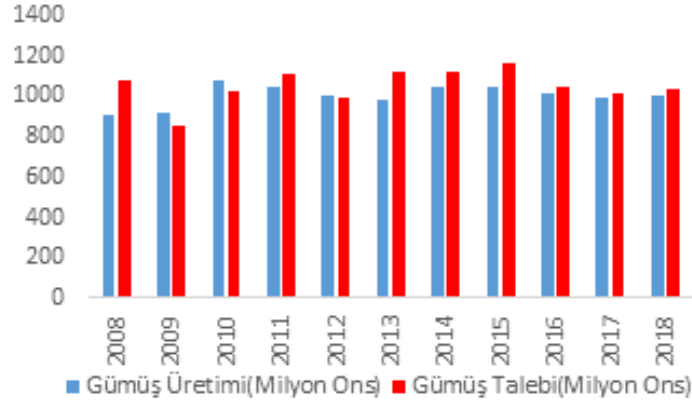
2008 yılına kadar yılda 200 tondan fazla altın ithal edilmekte, bunun tahmini olarak yarısına yakın bir kısmı işlendikten sonra mücevherat biçiminde ihraç edilmektedir. **Ülkemiz, altın takı üretiminde Hindistan'ın ardından ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin altın ithalatı 2018 yılında 324 ton olarak gerçekleşmiştir.**

Gümüş, simgesi **Ag** (Latince'de argentum kelimesinden gelir.) olan beyaz, parlak, dövülebilir, ışığı çok iyi yansıtan, değerli bir metalik elementtir. Gümüş madenciliği, bundan 5.000 yıl önce Anadolu topraklarında başladı. Eski çağlarda; mücevherat, madeni para ve dekoratif eşya olarak kullanılan bu değerli metal günümüzde teknolojiye, sanayiye; yatırımdan bilime farklı alanlarda kullanılmaktadır. **Gümüşe olan talebin yaklaşık %50'si endüstriyel, geriye kalan kısmı ise madeni para, mücevherat gibi değerli metal kaynağıdır.**

Doğada serbest ve tek başına bulunabildiği gibi birçok bileşen ile birlikte de bulunabilen gümüş, **ülkemizde Kütahya'nın Gümüşköy ilçesinden çıkartılıyor.** Türkiye'de kullanılan yıllık gümüş miktarının (200 ton) yaklaşık % 30'u Eti Holding Gümüş İşletmesinde üretilmektedir. Ayrıca tamamı ithal edilen röntgen filmlerindeki gümüşün değerlendirilmesi, hurda gümüş dönüşü, gümüş ithalatı ve gayri resmi gümüş girişi yıllık gümüş arzını oluşturmaktadır.

İç piyasa ihtiyacına yönelik olarak üretilen granül gümüşün tamamı yurt içinde satılmaktadır. Ancak, iç piyasada talebin daralması ve stok miktarın artması halinde ihraç edilmesi de mümkün bulunmaktadır. **Gümüş üretiminde Meksika, Peru, Çin, Şili, Rusya ve Avustralya başı çekmektedir.** 2018 yılında global bazda 1.4 Milyar Ons gümüş üretimi gerçekleşmiş olup 2018 yılındaki gümüş arzı bir önceki yıla göre %2 azalırken, gümüş talebi bir önceki yıla göre %4 artış göstermiştir. Gümüş fiyatları ise; 2017 yılındaki %3.8 değer kazancının ardından, 2018 yılında ABD Çin arasındaki ticaret savaşının kızışmasıyla birlikte %8.3 değer kaybetmiştir. Gümüş fiyatları jeopolitik gelişmelere karşı oldukça hassastır.

Grafik 1: Global Gümüş Arzı ve Talebi (Milyon Ons)

Kaynak: The Silver Institute / Thomson Reuters

Gümüş, eskiden sadece aile dekorasyonu ya da takı olarak kullanılan değerli bir metaldi. Gümüşün yapısı koyulaştığı ve kaybolduğu için uzun süreli koruma için uygun değildi. Bu nedenle birçok gümüşün eski zamanlardan günümüze kadar kaldığı söylenemez. Bu etken kuyumculardan direkt yatırım olarak alınmasını azalttı. **Daha çok finansal piyasalar insanların gümüşe yatırım yapmalarını mümkün kılmak için fırsatlar sunmaktadır. Yatırımcıları birkaç yol ile ticaretini gerçekleştirmekte.**

Bunlardan biri, bankalar aracılığıyla gümüşe TL veya USD karşılığında yatırım yapabilirsiniz. İşlemlerinizi internet üzerinden gerçekleştireceğiniz için fiziki olmayan şekillerde yatırım yapmış olursunuz. Bunun için bankaların şubelerine giderek veya internet sayfasından yatırımcı başvuru formunu doldurarak, gümüş hesabı açtırma talebinde bulunmalısınız. Hesabınız açıldığında istediğiniz miktarda alım – satım işlemlerinde bulunabilir, aradaki farktan kazanç sağlayabilirsiniz. Dikkat etmeniz gereken husus hangi bankayı seçeceğinizdir. Çünkü her banka farklı avantajlar sunar. En iyi hizmeti vereni, yatırım planınıza denk düşeni tercih edebilirsiniz. Bir diğer gümüş ticareti Borsa tarafından emtia borsaları aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Altının alternatifi olan araca ister fiziki isterseniz de fiziki olmayan şekillerde yatırım yapabilirsiniz. Genelde yatırımcılar risk almayı istemedikleri, güvenilir bir portföy oluşturarak birikimlerini değerlendirmek ister. Bu kapsamda en iyi seçenek emtialardır. Düşük fiyata sahip olmalarıyla tüm yatırımcıların bütçelerine uygun gelmektedir. Borsa piyasasında gümüş ticareti Amerikan doları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle gümüşün ileri tarihte yaşayacağı fiyat hareketlerini tahmin edebilmek için dolar yönünde yaşanan gelişmeleri anlık olarak takibini yapmanız gerekir.

Grafik 3: Altın/Gümüş Paritesi

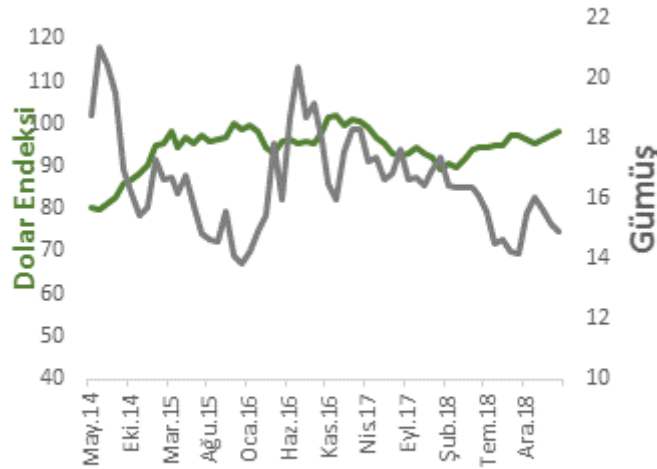
Kaynak: Nasdaq

Altın bugün ticarete hala en değerli metal olmasına rağmen, gümüşte yakından takip edilmektedir. **Altın ve gümüş arasındaki yüksek korelasyon nedeniyle, altının fiyatını etkileyen her faktör gümüşün fiyatını da etkiler. Merkez bankası altın yerine gümüş de kullanabilir. Altın ikamesi nedeniyle güvenli liman yatırım araçlarından biridir. Amerika Birleşik Devletleri en çok gümüşe ihtiyaç duyan ülkedir.** ABD ekonomisinin gelişimi gümüş fiyatlarını doğrudan etkiler.

ABD doları güçlendikçe emtialar ve kıymetli maden fiyatları genellikle düşmektedir. Gümüşün fiyatını etkileyen birçok parametre vardır, ancak en etkili olanı arz ve talep dengesinin makro ekonominin gelişimi ve ABD dolarının değeri olmasıdır. Arz ve talep dengesi perspektifinden bakıldığında, gümüş talebi gümüş arzından biraz daha yüksek görünmektedir.

Talebin arzdan daha yüksek olduğu, gümüş fiyatlarının dengesini korumak için en önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Son iki yılda ABD dolarının değer kazanması, gümüş fiyatlarındaki düşüşün nedenlerinden biridir. Dolar güçlendikçe gümüş fiyatları düştü. Gümüş fiyatlarında bir diğer belirleyici faktör ise küresel ticaret hacimlerinde beklenen daralmadır. Ticaret savaşları, altın ve gümüş gibi kıymetli metallerin fiyatlarını daraltma yönünden beklentiler doğurdu. Ayrıca gramaj, işçilik masrafları sektör üzerinde etkili olduğu için fiyatları belirlemede önemlidir.

Grafik 5: Dolar Endeksi ve Gümüş Fiyatı(Ons/\$)

Kaynak: Fred St.Louis

Gümüş madenciliğine bakacak olursak diğer madenlerde olduğu gibi gümüşte de siyanürleme işlemi gerçekleştirilmektedir. Siyanürleme yöntemi (kayaç içindeki altını siyanür kompleksi halinde nispeten selektif olarak çözeltilmeye almak ve yan kayaçtan ayırıştırma) cevherlerden altın – gümüş üretiminde yaklaşık 100 yıldan beri kullanılmaktadır. Son yıllarda işlevi daha ekonomik ve verimli kılan yeni proseslerin de geliştirilmesi sonucu bu yöntem, günümüz madenciliğinde özellikle, küçük boyutlu altın içeren düşük tenörlü yatakların değerlendirilmesinde tek seçenek olmuştur. Dış ticaret durumunda ise altın ve gümüş ithalatı yıl boyunca dalgalı bir seyir izlemiştir. Türkiye’de altın tüketimi 1997 yılında dünya talebinin ilk sırasında yer almıştı. İthal edilen bu altının neredeyse yarısı işlendikten sonra, mücevher olarak kayıtlara girilmeden yeniden ihraç edildi.

Tüm bunların yanında, altın ve gümüşün son zamanlardaki yükselişlerinin nedenlerine bakacak olursak; **ABD-Çin ticaret savaşı kesildiği yerden devam ettiğinde, küresel büyüme endişeleri devam edecek. Merkez bankası rezerv para ekonomisindeki dalgalanmalar ve artan belirsizlik nedeniyle altın rezervlerini artırmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, yatırım riskleri, jeopolitik riskler ve ticaret savaşları nedeniyle dolar tutmak istememeleridir.** Bazı piyasa analistleri, ETF talebinin altın fiyatlarındaki artışı destekleyecek dinamiklerden biri olduğuna inanıyor. Jeopolitik belirsizlik finansal piyasalarda da bir risk faktörüdür. Merkez bankasının para politikasına olan güvenin zayıflaması ve kağıt paraya olan güvenin azalması da değerli metal fiyatlarını etkiledi.

SONUÇ OLARAK

Gerek yatırım gerekse ticaret açısından değerli madenler önümüzdeki gelecekte de değerini koruyacak olması hiçte şaşırtıcı değil. İnsanlık tarihi boyunca her zaman ilgi gören bu emtiaların gelişimi de yine insanoğluna bağlıdır. Ülkemiz açısından da bu önemli bir konu niteliğindedir. Bilindiği üzere maden çalışmaları doğaya büyük tahribatlar verebiliyor bu da sektörün bir sorunu olarak karşımıza çıkıyor. Diğer yandan; değerli metallere yönelik yatırımlar, Türkiye’de mevcut yönetmelik ve standartlar kapsamında yapılmaktadır.

Örneğin, halen kurulu durumdaki Bergama-Ovacık altın madeni tesislerinde, yürürlükteki mevzuata uygun olarak bütün izinler alınmış, madencilik ve çevre koruma açısından dünya standartlarının üzerinde en modern teknoloji ve en iyi çevre yönetimi standartları sağlanmıştır. Buna rağmen, altın madenciliği karşıtı olarak yapılan çevre eylemleri sektörün önünde bir darboğaz oluşturmaktadır. Bu eylemler, yatırımların gerçekleştirilememesi ve muhtemel yatırımcıların daha uygun ülkeleri seçmesi nedeniyle altın madenciliği ve genelde madencilik sektörü için bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Bu çıkmazın önüne geçildiği takdirde madencilik sektörünün ülkemizde daha fazla gelişeceğini düşünüyorum.

Bullekon Finans Platformu
www.bullekon.com
info@bullekon.com

2018-2020 Tüm hakları saklıdır. Bullekon.com

Bu belge, rapor veya araştırma dosyası (pdf) Bullekon tarafından hazırlanmıştır. Ne surette olursa olsun izin alınmadan kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve paylaşılamaz. İzin alarak ve kaynak göstererek paylaşımı serbesttir. Yukarıda ki yazılı metinler araştırmayı yapan departman görevlisine aittir. Yasal hakları Bullekon elinde tutar. Güvenirlilik okuyucunun sorumluluğundadır. Araştırmalar tamamen objektif olarak yapılmaktadır.

Burada yer alan bilgiler Bullekon.com tarafından bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır. Yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır.

Herhangi bir yatırım aracının alımsatım önerisi ya da getiri vaadi olarak yorumlanmamalıdır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Burada yer alan fiyatlar, veriler ve bilgilerin tam ve doğru olduğu garanti edilemez; içerik, haber verilmeksizin değiştirilebilir.

Tüm veriler, Bullekon.com tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynakların kullanılması nedeni ile ortaya çıkabilecek hatalardan Bullekon.com sorumlu değildir.